

Brama Floriańska i Barbakan

2020-09-04

W ramach poznawania historii średniowiecznych fortyfikacji Krakowa, które miasto otacza szczególną opieką, zawędrowaliśmy do Bramy Floriańskiej i Barbakanu.

W poprzednim odcinku cyklu #krakowheritage prezentowaliśmy średniowieczne fortyfikacje Krakowa i zapraszaliśmy na spacer Plantami – ten odcinek można przeczytać [tutaj](#). Przypomnijmy: spośród średniowiecznych fortyfikacji Krakowa w pełni zachował się jedynie fragment murów liczący ok. 200 m długości, Brama Floriańska i trzy sąsiadujące z nią baszty: Pasamoników, Stolarzy i Cieśli oraz Barbakan. Dzięki mecenatowi miasta zachowane relikty średniowiecznych fortyfikacji Krakowa – fragment murów obronnych wraz z Barbakanem i Basztą Pasamoników – tworzą dziś część *Trasy obronności* stanowiącej oddział Muzeum Krakowa.

Brama Floriańska to główna brama miejska, po raz pierwszy wzmiankowana w źródłach historycznych w 1307 r. Jej nazwa pochodzi od pobliskiego kościoła pw. św. Floriana, który znajduje się na dzisiejszym Kleparzu. W XIV w. brama uzyskała formę wysokiej wieży kamiennej na planie zbliżonym do kwadratu z prostym czworobocznym przedbramiem. Bramę przecinał przejazd o ostrołukowym sklepieniu. Od strony miasta zabezpieczały ją drewniane wrota, a od zewnątrz drewniana lub żelazna krata, która była podnoszona i opuszczana po specjalnych kamiennych prowadnicach.

Obecnie budowla liczy 34 m wysokości (do gałki na hełmie). Na ścianie od strony Plant znajduje się płaskorzeźba orła piastowskiego wykonana przez Zygmunta Langmana w 1882 r. wg projektu Jana Matejki. Od strony miasta znajduje się barokowa płaskorzeźba św. Floriana, od której pochodzi nazwa Bramy. Dodajmy, że św. Florian od XV wieku był jednym z czterech głównych – obok Wojciecha, Stanisława i Wacława – patronów Królestwa Polskiego, którego za swojego patrona uznali także ludzie tzw. „trudnych” zawodów: strażacy, kominiarze i hutnicy.

W czasach nowożytnych brama Floriańska nabrała symbolicznego znaczenia reprezentacyjnej bramy wjazdowej do miasta na Drodze Królewskiej (Via Regia).

Brama miała różne funkcje. W XVI wieku zbudowano przy niej miejski arsenał. Potem mieściły się w tu stajnie miejskie. Do dziś zachował się w portalu ołtarz z XIX w. w którym znajduje się kopia obrazu Matki Boskiej Piaskowej.

Brama Floriańska trzykrotnie była zagrożona wyburzeniem. W grudniu 1816 roku prof. Feliks Radwański – senator Wolnego Miasta sprzeciwił się „nieodpowiedzialnemu zamachowi na zespół warowni Bramy Floriańskiej”. Wysunięte argumenty to porównanie Bramy do rzymskiego Colloseum, a także wizja, z której wynikało, iż: „Brama chroni przed północnymi wiatrami wiejącymi pod Kościół Mariacki od Kleparza. Niedobre to wiatry i zwalające z nóg zadymki śnieżne, wystawiające kobiety i dzieci na częste fuksyje, reumatyzmy, a może i paraliże. Ponadto wiatry te, smrody i śmieci znosić będą, a także bezbożnie podwiewać spódnice Paniom, Matkom i Żonom”. Nie wiadomo, który z argumentów bardziej poruszył senatorów, ale wiemy, że podjęli uchwałę, dzięki której pozostawiono dla potomnych fragmenty średniowiecznej fortyfikacji, w tym Barbakan i Bramę Floriańską.

Po raz drugi przed wyburzeniem ocalono bramę w roku 1882. Uczynił to książę Władysław Czarotoryski, który postanowił utworzyć w baszcie nad bramą rodową kaplicę Czarotoryskich. Rada miasta wyraziła zgodę pod warunkiem, że brama i baszta będą miały wygląd taki, jak w połowie XVIII wieku. W 1889 ukończono kaplicę, którą konsekrował kardynał Albin Dunajewski.

Po raz trzeci rozebranie Bramy Floriańskiej planowano na początku XX wieku, gdy w mieście uruchamiano tramwaj elektryczny. Linia miała biec przez bramę, ale wysokość tramwaju nie mieściła się pod sklepieniem przejazdu. Ostatecznie postanowiono pogłębić przejazd poprzez obniżenie poziomu drogi, tym samym ocalając bramę. Powrót do historycznego poziomu nastąpił w 2006 roku podczas remontu nawierzchni ulicy Floriańskiej.

Inny fragment fortyfikacji - Barbakan, zwany Rondlem, należy do najcenniejszych zabytków Krakowa. Jest też jednym z nielicznych zachowanych w Europie dzieł architektury obronnej tego typu. Wzniesiony został w latach 1498-1499 w stylu gotyckim. Połączony był tzw. „szyją” z Bramą Floriańską i otoczony głęboką fosą, z systemem mostów i śluz.

Barbakan został zbudowany na rzucie koła z trzema kondygnacjami strzelnic i zwieńczony galerią, nad którą umieszczono siedem wieżyczek. Ma dwie bramy: od Kleparza i od strony murów miejskich. Ta ostatnia powstała w połowie XIX w. w miejscu gotyckiej wieży. W bramie zachodniej (od Kleparza) znajdował się most zwodzony wsparty na czterech filarach.

W Kodeksie Baltazara Behema zachowała się informacja, że kamień węgielny pod budowę Barbakanu położył sam król Jan Olbracht. O jego zaangażowaniu świadczy także fakt, że osobiście interesował się postępującymi pracami i nie szczędził pieniędzy. A w realizacji zamierzenia był wskazany pośpiech, gdyż rosło w tym okresie zagrożenie dla państwa polskiego ze strony Wołochów, Tatarów i Turków.

Zainteresowanych szczegółową historią Barbakanu odsyłamy na stronę [Muzeum Krakowa](#). A w kolejnym odcinku cyklu przybliżymy Arsenał Miejski oraz Basztę Stolarzy i Basztę Cieśli.

Brama Floriańska od strony południowej:

Brama Floriańska od strony północnej:

W cyklu [#krakowheritage](#) przybliżamy odnowione krakowskie obiekty. Zachęcamy do spacerowania ich szlakiem, publikowania zdjęć z tych wędrówek w mediach społecznościowych z hasztagiem #krakowheritage. Wspólnie pokażmy, że jesteśmy dumni z efektów opieki nad zabytkami naszego miasta. Bądź turystą w swoim mieście - #zwiedzajKrakow i odkrywaj na nowo cenne zabytki.

Chcesz poznać więcej odnowionych zabytków Krakowa? - pozostałe odcinki cyklu #krakowheritage możesz znaleźć [tutaj](#).